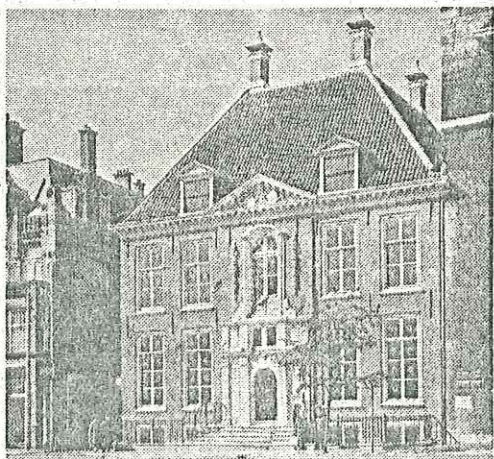

• Een 18e eeuwse gedecoreerd vertrek.

• Het Johan de Witt-huis (archieffoto), nu tijdelijk onderkomen voor de collectie van het Mauritshuis.

Johan de Witt-huis: gevel zonder familiewapens

verde geruchten moeten geloven, ging hij er zelf ook niet op achteruit.

Na de dood van de gebroeders De Witt bleef het pand tot 1726 eigendom van de familie Hoeufft. De volgende bewoner, André Girardot de Chancourt stelde prijs op een meer 18e eeuwse uiterlijk van het huis. Hij liet naar de mode van die tijd de stoep veranderen en tussen de typische 17e eeuwse gebeeldhouwde slingers van vruchten een modern raam met een balkon aanbrengen. Aan de achterzijde liet hij twee vleugels aanbouwen.

Interieurstijlen

De 18e eeuw zou een vermenging van de eenvoudige 17e eeuwse interieurstijl met een meer verfijnde en decoratieve 18e eeuwse aankleding opleveren. Nog steeds is een wandeling door het De Witt-huis een excursie langs beurtelings 17e eeuwse beschilderde balkenplafonds en 18e eeuwse decoratieve schoorsteenmantels of deurstukken met idyllische scènes. In de betegelde keuken, waar zelfs nog oude fornuizen staan, word je bevangen door nostalgie.

De 18e eeuwse bewoners volgden elkaar in hoog tempo op. In 1742 bracht het huis met tuin en stallen (die aan het Noordeinde grensden) bij verkoop 50.000 gulden op.

De bewoners van omstreeks 1760/1770 hebben aardig geïnvesteerd in het huis. Uit die tijd dateert het blauwe linnen behang met voorstellingen uit de fabels van La Fontaine in de toenmalige eetkamer. In deze tijd is ook de rechter vleugel versierd met kleurige geometrische motieven. De Chinese tekens in de hoeken van het plafond duiden de vier windstreken aan. De rechter achterkamer,

waar nu de schilderijen van Rembrandt hangen, is een geheel 18e eeuwse kamer met een rococo stucplafond uit circa 1760. De bibliotheek op de eerste verdieping daarentegen ademt weer de sfeer van de 17e eeuw.

Hendrik Collot d'Escury, eigenaar van het De Witt-huis in 1813, had de eer in zijn huis gedurende 10 dagen onderdak te bieden aan de Prins van Oranje. Toen de Prins na de Franse overheersing uit Engeland was teruggekeerd, was er niet direct een passende woning voor hem beschikbaar.

In de 19e eeuw treffen we er vooral gezanten en staatslieden aan. De hofdignitaris baron F.H.R.R. Fagel verkoopt het in 1874 aan de zoon van Willem III, prins Alexander. De prins sleet er tien jaar van zijn moeizame leven. Speciaal voor hem was het huis van boven tot onder opgeknapt.

Kort na de Eerste Wereldoorlog werd het eeuwenoude buurhuis, waarmee de geschiedenis van het De Witt-huis verweven was, afgebroken. De kunsthandel Hermsen en een Chinees restaurant bewonen het historische huis tot de volgende wereldoorlog. In 1938 wordt de verzekeringmaatschappij Utrecht de nieuwe eigenaar. In 1966 volgt een grote restauratie.

Vele Hagenaars kennen het interieur nog van de recepties die in de representatieve ruimten werden gehouden. Na het vertrek van Utrecht volgt er een wat duistere periode. In 1980 komt hieraan een eind door aankoop van het huis door het rijk. Zolang de restauratie van het Mauritshuis nog niet is voltooid, wordt een gedeelte van de collectie van dit museum hier tentoongesteld. Het is te hopen dat het Johan de Witt-huis ook op langere termijn een museale functie krijgt.

De wapenschilden in het tympan van het Johan de Witt-huis aan de Kneuterdijk zijn leeg. Dat is merkwaardig, want de 17e eeuwse huisbezitter liet graag zijn familiewapen op de gevel prijken.

De oorzaak hiervan is dat kort voordat het huis in 1655 werd opgeleverd een van de stichters overleed: Maria Sweerts, getrouwd met Mattheus Hoeufft. De weduwnaar, die met zes kleine kinderen achterbleef, heeft toen waarschijnlijk afgezien van het aanbrengen van familiewapens.

Hoeufft stamde af van een rijke familie uit het zuiden des lands en bekleedde diverse staatsfuncties. Zijn vermogen werd geschat op ongeveer 1 miljoen gulden. Toen Mattheus in 1669 zijn vrouw volgde, was er iemand nodig om een deel van het vermogen van de minderjarige kinderen te beheren. Voor een deskundig persoon hoefde de familie niet ver te zoeken. Johan de Witt was een broer van de vrouw van Mattheus' jongere broer. Behalve een uitstekend staatsman was De Witt eveneens een financieel expert.

Ook Johan de Witt was in 1688 weduwnaar geworden. Hij woonde met zijn kinderen aan de Hofsingel, waar hij klaagde over de hoge huur. Toen de mogelijkheid zich voordeed het huis aan de Kneuterdijk te betrekken, greep hij die met beide handen aan.

Nu was het zo dat Mattheus Hoeufft naast het pand Kneuterdijk 6 eveneens het buurhuis nummer 8 bezat. In de 16e eeuw had hier de Hertog van Brunswijk gewoond. De Witt zorgde ervoor dat het gezin van zijn zwager Gerard Bicker, de broer van zijn overleden vrouw, dit pand kon betrekken.

Kneuterdijk nummer 6 is als het Johan de Witt-huis de geschiedenis ingegaan — ook al heeft De Witt er maar krap drie jaar gewoond. Toen hij het huis in 1669 betrok, was hij, 27 jaar oud, eigenlijk al over het hoogtepunt van zijn carrière heen. Drie jaar later zou hij samen met zijn broer, in het zicht van zijn huis op het zogenaamde groene zoodje op beestachtige wijze worden vermoord.

Lijfrente

Tijdens zijn verblijf aan de Kneuterdijk wijdde De Witt zich intensief aan de zogenaamde 'levensverzekeringswiskunde'. Dit hield in dat hij probeerde een formule te vinden om het juiste bedrag van de koopsom van een lijfrente vast te stellen. Daarvoor had men dit bedrag altijd ruw geschat. Men maakte bij het vaststellen van de koopsom zelfs geen onderscheid in leeftijd of geslacht. Door wiskundige berekeningen van leeftijdschansen en uit te keren rente, toonde De Witt bij voorbeeld aan dat voor iemand van gevorderde leeftijd een lagere lijfrentekoopsom voldoende was. Zijn berekeningen brachten de staat meer geld in het laatje, en dat was in die tijd hard nodig. Als we de overgele-